

ВИДИ ТА СПОСОБИ СЕМАНТИЧНИХ ЗМІН У
МОВОЗНАВСТВІ 90-х рр. XIX СТ. –
ПОЧАТКУ XXI ст.

СИТНЯК Роман

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германських мов,
Горлівський інститут іноземних мов ГДПУ
«Донбаського державного педагогічного університету»
84510, вул. Василя Першина 24, Бахмут,
Україна

E-mail: [sytniakromannest@gmail.com](mailto:sytzniakromannest@gmail.com)
<https://orcid.org/0000-0002-2630-3195>

Received: 10.12.2019

Accepted: 18.01.2020

Published online:

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуті погляди європейських дослідників мови 90-х років ХХ ст. – початку ХХІ ст. на типи та способи семантичних змін, семантичної реконструкції та синкретизму, існування європейської прамови та тісного зв'язку семасіології та етимології. Предметом етимологічного аналізу є реконструкція форми та значення слів, первинної семантичної мотивації.

Серед найважливіших цілей семасіології – класифікація семантичних змін та пошук певних універсальних закономірностей таких змін.

Виконуючи ці завдання, дослідники мови не можуть ігнорувати допомогу різних лінгвістичних та нелінгвістичних наук, які забезпечують семасіологію численними мовними фактами та сприяють формуванню більш-менш повної картини природи смислових змін.

Прийняття ідеї існування прамови є вигідним, оскільки дає виняткову можливість простежити зміни значень задовго в історії та дає змогу лінгвістам знайти універсальні закони. Неможливість ігнорування схожих рис у багатьох мовах світу дає лінгвістам право говорити про певну історичну спільноту, яка володіла певною мовою – прамовою.

Виведення універсальних законів семантичних змін, які, безперечно, значно полегшили б дослідження у такій царині як компаративістика, так чи інакше захоплювало майже всіх учених, тому що вони виводяться через порівняння багатьох мовних систем, кожна з яких вважається добре дослідженою.

Складовими, яким, безперечно, необхідно приділяти велику увагу, є граматики, звукова структура та словниковий склад. Тільки таким чином можна отримати найбільш повну картину дослідження та якомога менше залишити місця для припущень. Серйозною перешкодою процесу дослідження розглядався той факт, що, незважаючи на зв'язок, всі три вищезгадані системи мають здатність у більшості випадків змінюватися незалежно одна від одної. Тільки порівнявши всі пам'ятки, індоєвропейська приналежність яких не викликає сумнівів, ми можемо отримати науково достовірні знання про індоєвропейську прамову.

На жаль, гіпотетичного характеру деяких результатів не уникнути. Ось чому важливо заглибитись у діахронічне дослідження та обрати найбільш ефективні методи лінгвістичних досліджень.

Ключові слова: діахронія, дивергенція, екстралінгвістика, реконструкція, семасіологія, синхронія, прамова, універсальні закони.

ABSTRACT

Types and ways of semantic changes in linguistics of the 1990 s – beginning of the XXI century

The article deals with views of European language researchers of the 1990s. – beginning of the XXI century on the types and ways of semantic changes, semantic reconstruction and syncretism, existence of the European proto-language and close connection of semasiology and etymology. Among the most important goals of semasiology are classification of semantic changes and finding certain universal laws of such changes. Carrying out these tasks language researchers can't ignore the help of various linguistic and non-linguistic sciences which provide semasiology with numerous language facts and contribute to the building up a more or less complete picture of semantic changes nature. Accepting the idea of a proto-language existence is beneficial as it gives an exceptional opportunity to trace changes in meaning long back in history and enables linguists to find universal laws. Unfortunately, hypothetic nature of some results can't be avoided. That is why it is essential to go deep into diachronic investigation and select the most effective methods of linguistic studies. It is vital to identify and justify the scientific views on the principles of diachronic study of the semantic structure of words and reveal the patterns of development of comparative studies in such an important area of it as diachronic semasiology. The article is conducted in lingvo-historiographic aspect. It discloses the characteristic features of the research of the lexical meaning of words in the linguistics of the defined period. The development of other linguistic sciences such as etymology, has had a huge impact on the study of language, providing a large number of artifacts from different epochs and cultures. This has contributed to the allocation of certain factors that affect the development of semantic words in different languages. The principles of semantic reconstruction have played a vital

role in the development of diachronic semasiology as a separate branch of linguistics.

Key words: diachronic, divergence, extralinguistic, reconstruction, semasiology, synchronic, proto-language, universal laws.

Розподіл семантики на різні типи спричиняє значні труднощі у класифікаціях семантичних змін. Традиційна лінгвістика не заперечує існування морфологічної та синтаксичної семантики, але вона відносить ці галузі знання до компетенції різних лінгвістичних наук (граматики та лексикології), підкреслюючи тим самим принципову відмінність між граматичним та лексичним значенням.

Дуже переконливо демонструє цю відмінність В. А. Звегінцев, підкреслюючи, що для більш повної характеристики специфіки різних видів мовного значення необхідно, крім мовної функції, звернутися до додаткових, закономірних для мови, рядів співвідношень, а саме: логічних понять, які є продуктом нашого мислення, та предметів об'єктивної дійсності. Немає сумніву, що ці фактори відіграють суттєву роль у якісній характеристиці структурних частин мови та певним чином визначають особливості різних видів мовного значення. Даючи характеристику специфіки різних видів мовного значення, необхідно виявити співвідношення кожного з них із вищезгаданими рядами та визначити форми цих співвідношень. В. А. Звегінцев підкреслює, що значення елементів фонетичної системи мови не співвідносяться з логічними поняттями, предметами та явищами об'єктивної дійсності. Оскільки фонем існують тільки для певної мови та мають значення тільки у системі цієї мови, то й значення фонем виявляється замкненим у її системі. Відображенням цієї замкнутості пояснюється та обставина, що жоден із значущих елементів звукової структури мови не може бути співвіднесений із такими ж елементами іншої мови через відсутність співвідношення з такими позамовними та загальними категоріями, як логіка та об'єктивна дійсність. Навіть якщо звуки у різних мовах артикулюються абсолютно однаково, не можна робити висновок, що той самий звук входить у звукову структуру різних мов. Ці звуки функціонують за законами різних фонетичних систем, мають різні типи зв'язків з іншими елементами своїх систем і, як наслідок, попри зовнішню схожість, мають різне мовне значення.

Таким чином, відсутність співвідношення у фонетичних значеннях досить виразно відокремлює цей тип значення від двох інших: граматичного та лексичного. В. А. Звегінцев говорить навіть про тенденцію уникати терміну «значення» щодо елементів фонетичної структури, оскільки, на його думку, термін «значення» традиційно пов'язують із предметно-логічними категоріями, тоді як звуки мають тільки функційне значення.

Завдяки співвідношенню з логічним та предметними рядами граматичне та лексичне значення слова мають багато спільного, що

ускладнює їхнє розмежування. Але в той же час між ними є різниця, яка не тільки чітко відокремлює їх від фонетичних значень, але й одне від одного. Як наочно демонструє В. А. Звегінцев у своїй праці «Семасіологія», ця різниця полягає у такому:

1. Фонетичні значення мають мовні функції, але не мають зв'язків та співвідношення ані з логічним, ані з предметним рядами.

2. Граматичні значення мають мовні функції, а також співвідносяться з логічним рядом, але не мають предметного співвідношення (вони відхилені від окремого та конкретного).

3. Лексичні значення мають мовні функції, а також зв'язок з логічним та предметним рядами.

Виведення універсальних законів семантичних змін, які, безперечно, значно полегшили б дослідження у такій царині як компаративістика, так чи інакше захоплювало майже всіх учених, тому що вони виводяться через порівняння багатьох мовних систем, кожна з яких вважається добре дослідженою. У результаті цього з'являються нові вислови, що містять нові знання, яких до цього не було ні в одному з описів порівнювальних мовних систем.

У лінгвістичних матеріалах термін «універсалія мови» почав активно вживатися після конференції у Нью-Йорку 13-15 квітня 1961 р., яка була присвячена саме мовним універсаліям. Сам термін «універсалія мови» мовознавець Ю. В. Рождественський вважав дещо невдалим, через назву принципово нової галузі лінгвістичних досліджень старим ім'ям.

У мовознавстві ХХ ст., особливо в його другій половині, постійно велась полеміка про доцільність синхронічних та діахронічних досліджень у тому чи іншому аспекті.

Під панхронією учений розуміє такий зв'язок між синхронічними лінгвістичними системами, який залежить не від культурно-історичних чинників, а лише від властивості системності та її реалізації в матеріалі так званих «природних мов».

Дослідженню питання семантичних закономірностей завжди приділялась велика увага. С. Ульман відзначав, що, уважно придивившись до розглянутих різних семантичних законів та інших універсалій, які або не наочно допускалися, або наочно формулювалися лінгвістикою минулого, можна виявити одну спільну рису – майже всі вони базувалися на недостатньому матеріалі. Занадто часто на підставі ненадійних даних, узятих з обмеженої кількості мов, робилися далекосяжні висновки. Передбачувані універсалії, отримані таким чином, у багатьох випадках були цілком правдоподібними, але правдоподібність не є доказом.

Що стосується значення та вживання терміна «універсалія», то С. Ульман застерігав учених користуватися ним досить обережно, коли це поняття застосовується до семантичних явищ, де часто доводиться мати

справу з неточним і суб'єктивним. Явища і процеси щодо їх значущості, переконував С. Ульман, можуть розділятися на три широкі категорії.

1. Деякі з них можуть виявитися «абсолютними універсалиями». Але й універсалії першого типу будуть «абсолютними» тільки у тому сенсі, що трапляються вони у дуже багатьох мовах. Ми, наполягав учений, ніколи не зможемо переконливо довести, що ці явища є *панхронічними*, тобто що вони існують в кожній мові на будь-якій стадії її розвитку.

2. Більшість семантичних універсалій носить статистичний характер: вони не обов'язково повинні бути представлені у кожній мові, але можна так чи інакше передбачити ймовірність їх наявності. Слід додати, що певні семантичні явища не описані ще з достатньою точністю, і тому вони не можуть підлягати суворому статистичному аналізу; щодо них може бути застосована тільки груба ймовірнісна оцінка.

3. Ще один тип загальних явищ, який подавав С. Ульман, близький до універсалій, але набагато обмеженіший за розповсюдженням. Це результати паралельного розвитку слова, що трапляється у певній групі мов, але не виходить за її межі. Сюди відносяться багато типів метафори та інші форми семантичної зміни: вони настільки поширені, що факт їх наявності у різних мовах не можна вважати простою випадковістю, однак не настільки, щоб цей факт був статистично значущим. Звичайно, завжди є можливість перетворення такого спільного для багатьох мов явища в статистичну універсалію, якщо сфера його розповсюдження буде досить широкою, і тоді цей випадок зведеться до попереднього.

4. Крім зазначених категорій загальних явищ, не думку С. Ульмана, заслуговує на увагу проблема типологічних критеріїв, оскільки є очевидні зв'язки між цією проблемою і проблемою універсалій. Семантична типологія вивчена дуже погано, проте, якщо виробити один або два критерії, вони будуть обговорюватися у відповідних розділах мовознавства.

У семантиці, як і в інших галузях лінгвістики, існують, очевидно, універсалії двох видів – синхронічні і діахронічні, але на практиці не завжди легко відокремити одні від інших. Доцільно виділити ще третій клас семантичних універсалій – ті, що виходять за межі індивідуальних слів і пов'язані із загальною структурою словника.

У. Вайнрайх писав, що семантичні універсалії є тим питанням мовознавства, де, незважаючи на велику кількість досліджень, немає такої єдності поглядів, як це спостерігається в інших аспектах лінгвістики. Якщо була б потреба охарактеризувати кількома словами ті універсальні семантичні властивості, з приводу яких думки лінгвістів більш-менш збігаються, то довелось б, вочевидь, обмежитися такими двома твердженнями.

а) Усі мови являють собою особливі системи передачі інформації, які відрізняються від інших, немовних, семіотичних систем.

б) Семантичне членування (картування) дійсності тією чи іншою мовою є довільним, і семантична «карта» якоїсь однієї мови відрізняється від семантичних «карт» усіх інших мов.

Індоєвропейська прмова. Реконструкція лексичного значення слів є одним із актуальних та перспективних питань сучасного мовознавства. Планування дослідницької діяльності обов'язково включає розподіл наявних мов на споріднені та неспоріднені, визначення спільного між першими і другими свідчить про їхнє історичне походження... з чого? Неможливість ігнорування схожих рис у багатьох мовах світу дає лінгвістам право говорити про певну історичну спільноту, яка володіла певною мовою – прмовою.

Питання, яке й досі викликає полеміку – чи індоєвропейська прмова справді існувала? Тут йдеться не про можливість довести, що такої мови не було, а швидше за все, навпаки, про виявлення достатньої кількості доказів існування єдиної мови на певному географічному просторі. Це дещо нагадує презумпцію невинності – якщо не надано достатньої кількості доказів на підтримку тієї чи іншої гіпотези, вона вважається науково не обґрунтованою та не доведеною.

Річ у тім, що досягнення історичного мовознавства надає нам достатньо матеріалу, на основі якого можна говорити про велику ймовірність існування єдиної мови – прмови. Кількість збігів, писав Ж. Одрі, та їх відповідність, що встановлюється на всіх рівнях мовної системи давніх індоєвропейських мов, робить загальну індоєвропейську мову якщо не відчутною реальністю, то науково обґрунтованою гіпотезою.

А. Мейє погоджувався, з тим, що всі мови групувались навколо якоїсь первісної спільної мови. Він був переконаний, що досліднику, займаючись відновленням спільної прмови, не слід робити висновки на основі одного окремого випадку, а тільки зіставляючи одну мовну систему з іншою. Підкреслюючи, що практично ніколи не можна зіставити реконструкцію з відомою нам реальністю, учений все ж застерігав від застосування одного окремого факта, як, скажімо, у романських мовах. Однак, він був переконаний, що жодна реконструкція не в змозі представити спільну мову такою, якою вона була у живому варіанті. Саме тому, відзначаючи відновлення А. Шлейхером індоєвропейської прмови за допомогою історично засвідчених мов цієї сім'ї як геніальне нововведення, А. Мейє вважав грубою помилкою укладання тексту на цій реконструйованій прмові.

Мови, що розвинулися із спільної мови, на переконання А. Мейє, зберігають не тільки певні давні характеристики, але й стійку схильність до тотожних чи схожих новоутворень. Як наслідок, деякі елементи спільної мови зникають без сліду або залишають сліди настільки слабкі, що їх неможливо помітити, якщо спільна мова фактично не відома. Порівняння демонструють систему зіставлень, на основі якої можна побудувати історію мовної сім'ї; але

таке порівняння не представляє реальної мови з усіма притаманними їй виразними засобами.

Для встановлення факту існування давньої прамови А. Мейє уважав за необхідне відшукати мовні риси, що збереглися у порівнювальних мовах. Граматику, звукову структуру та словниковий склад він розглядав як складові, яким, безперечно, необхідно приділяти увагу, щоб отримати найбільш повну картину дослідження та якомога менше залишити місця для припущень. Серед труднощів процесу дослідження розглядався той факт, що незважаючи на зв'язок, всі три вищезгадані системи мають здатність у більшості випадків змінюватися незалежно одна від одної.

В. П. Нерознак уважав, що питання про реальність прамови, формах її вияву у реконструйованих моделях, необхідно вирішувати з опорою на три основні критерії: 1) традиційні методи порівняльно-історичних досліджень, що охоплюють всі процедури та прийоми реконструкції (фонетико-фонологічної, морфологічної, синтаксичної, лексико-граматичної); 2) дані типології, які враховують усю різноманітність структур мовних одиниць; 3) теорію мовних єдностей, що інтерпретують прамову та інші типи генетичних й ареально-генетичних єдностей у термінах багатоозначових класифікацій.

Одним зі спірних питань і досі залишається встановлення часових, хоча б приблизних, рамок виникнення індоєвропейської прамови. В. І. Георгієв у своїй статті «Проблема виникнення індоєвропейських мов» припускав, що певні індоєвропейські мови були оформлені вже в III тисячолітті до н. е. Зміни у суспільстві, відзначав він, у первіснообщинну епоху відбувалися вкрай повільно. Саме тому, якщо вдається встановити якісь мовні факти, які відносяться до кінця первіснообщинної епохи, то видається можливим віднести їх до набагато пізнішого періоду.

Тут мова може йти навіть не про повне заперечення існування індоєвропейської прамови, а про надання досліднику певної свободи висувати свої гіпотези, що можуть конкурувати із вже наявними, та в жодному разі, як закидалося В. Пізані, не ставлять під сумнів важливість історично-порівняльного методу для сучасної лінгвістики.

В. Пізані переконував, що окремі діалекти, як результат такої еволюції, володіючи деякою кількістю спільних ізоглос, можуть зберегти численні особливості, що демонструє їхню приналежність до давніх мовних фаз, які передують часу відносної мовної єдності.

Ми бачимо, що, висувуючи нові гіпотези та заперечуючи неодмінне існування індоєвропейської прамови, В. Пізані насправді недалеко відійшов від головного принципу походження кількох від спільного. Не приймаючи ідею розщеплення моноліту, він висуває ідею поширення явищ з одного або кількох. Як відомо, нічого нового не можна побудувати з нічого; а намагання італійського дослідника викласти свої гіпотези можна пояснити бажанням іти власним шляхом, хоча і в спільному напрямку.

Знання про індоєвропейську прамову ми можемо отримати тільки шляхом порівняння мов, представлених у тих писемних пам'ятках, чия індоєвропейська приналежність не викликає сумнівів. Свідчення про такі мови ми маємо на всій території від Китайського Туркменістану до Іспанії та Ірландії, з XIX ст. до н.е. (анатолійські мови) до XV ст. н.е. (албанська). Про існування деяких індоєвропейських мов – пише сучасний французький мовознавець Ф. Бадер – ми можемо тільки здогадуватися, спостерігаючи їх сліди в топоніміці або формах, що часто відрізняються від очікуваних. Він справедливо зауважує, що у цьому ми повністю залежимо від надходження нових фактів. Відкриття тохарської мови на початку XX ст., потім дешифрування хетської мови (1916 р.) дещо похитнули образ індоєвропейської прамови, яка реконструювалась у XIX ст. головним чином на основі співвідношень між грецькою та індоіранською. Відкриття нових фактів з континентальної кельтської, пише Ф. Бадер, змушують дещо переглянути наше уявлення про знану до того часу спільнокельтську мову. Він також зауважує, що навряд чи можна вважати щось раз та назавжди встановленим. Як приклад Ф. Бадер наводить лікійську та лідійську мови, які у наш час розглядаються як індоєвропейські, а в середині XX ст. у виданні “Langues du monde” (1952 р.) до складу індоєвропейських мов включені не були.

Відомий угорський та англійський мовознавець О. Семеренї також був упевнений, що реконструкція прадавніх форм відповідає стану мовознавства на відповідному історичному етапі. Учений говорив передусім про фонетичну реконструкцію, але її принципи саме в такому розумінні можна вважати універсальними.

В. П. Нерознак писав, що саме через те, що наші знання про доісторичні етапи мовного розвитку самі знаходяться у постійному русі, періодично змінюється і сама прамовна модель, тобто змінюється парадигма знання. Через це, переконував він, прамовна модель ніколи не може бути реконструйована як реальність. Вона постає як модель знання, що історично розвивається, відображає сучасний стан порівняльно-історичного мовознавства. Це мовознавство спирається не тільки на прийоми генетичної реконструкції (внутрішньої чи зовнішньої), але й на досягнення синхронного мовознавства, насамперед типологічного.

Семасіологія та етимологія. Метою сучасної етимології є визначення того, у якій мові, на якому історичному етапі, на базі якої первинної мотивації і, відповідно, від якого слова, за якою словотворчою моделлю та з яким первинним значенням утворене слово, а також з'ясування шляхів і причин перетворення його первинної форми і значення віддавна аж до сучасного стану. Реконструкція первинної мотивації, форми та значення слова – предмет етимологічного аналізу.

Метою семантичної реконструкції є перетворення первісного змісту (денотативного значення), що можливе лише через дослідження стадій

розвитку семантики слова, еволюції людської думки. А це безумовно, пов'язане з різними лінгвістичними та екстралінгвістичними чинниками. Відомі вчені, такі як С. Абаєв, О. М. Трубачов, В. В. Левицький підкреслюють надважливу роль етимологічних досліджень у цьому процесі. Звісно, користь є двосторонньою.

Широкі перспективи О. М. Трубачов бачить у діахронічних дослідженнях із семасіології, підкреслюючи незадовільний стан якості досліджень у цій галузі: «На жаль, ця дисципліна, що переживає бурхливий розвиток у наш час, постає перед нами у дещо самодостатній формі.

Такої ж точки зору дотримується і С. Ульман. Він відзначає, що на початку 30-х років ХХ ст. спостерігалась переорієнтація семантики так само, як і багатьох інших розділах лінгвістики. Першочерговим завданням постає синхронічне дослідження мовних явищ, на перший план висунулось використання описових та структурних методів. Традиційні методи вивчення лексичних змін хоч і не були повністю забуті, але, безперечно, відійшли на другий план. Наслідком цього С. Ульман вважає невелику кількість праць, присвячених пошукам семантичних законів. Увага дослідників мови концентрується здебільшого на синхронічних явищах загального характеру, а також на принципах, що визначають структуру словника.

Визнаючи складність та певну примхливість шляхів семантичного розвитку слів, В. І. Абаєв переконував, що у цій сфері не завжди царюють свавілля та хаос.

О. А. Меркулова у своїй статті «Семантичні закони і образ світу» розглядає проблему розробки нових методів етимологічного аналізу, які ґрунтуються не тільки на фонетичних законах, але й на семантиці слів. Вона говорить про відкриття семантичних законів шляхом аналізу лінгвістичних явищ через культурологічний аспект.

На її думку, результати етимологічних досліджень зіграли дуже важливу роль у становленні порівняльно-історичного методу. Порівняно з розквітом етимології у першій половині ХІХ ст., на сучасному етапі можна спостерігати згасання інтересу до етимології. Традиційні методи, переконує О. А. Меркулова, не відповідають сучасному стану теоретичного мовознавства через те, що вони, приділяючи велику увагу фонетичним законам, не враховують семантичну складову слова.

Отже, етимологія вимагає не тільки пояснення походження слів, усвідомлюваних як етимологічно невизначені, але й вивчення генезису всього лексичного складу мови, незалежно від ступеня його етимологічної «прозорості».

Проголошення Ф. де Соссюром принципу дослідження мови «в самому собі і для себе» спричинило деякий відхід багатьох науковців його часу та наступних поколінь від дослідження власне мови та культури; велика увага приділялася вивченню структури мови. У кінці ХІХ та упродовж ХХ ст.,

особливо у другій його половині, зацікавленість структурою змінюється дослідженням мови як продукту людської культури у тісному зв'язку з нею і на широкому фоні історії носіїв мови.

Список використаних джерел

1. Бадер Ф. Области индоевропейской реконструкции / Ф. Бадер // Новое в лингвистике. – 1988. – № 21. – С. 202-223.
2. Вейнрейх У. О семантической структуре / У. Вайнрейх // Новое в лингвистике. – 1970. – № 5. – С. 163-249.
3. Георгиев В. И. Проблема возникновения индоевропейских языков / В. И. Георгиев // Вопросы языкознания. – 1956. – № 1. – С. 43-67.
4. Звегинцев В. А. Семасіологія / В. А. Звегинцев. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1957. – 320 с.
5. Левицький В. В. Семасіологія / В. В. Левицький. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2006. – 512 с.
6. Майрхофер М. Санскрит и языки древней Европы / М. Майрхофер // Новое в лингвистике. – 1988. – № 21. – С. 507-531.
7. Мейе А. Сравнительный метод в сравнительном языкознании / А. Мейе. – М. : Изд-во Иностран. лит., 1954. – 99 с.
8. Нерознак В. П. Праязык: реконструкция или реальность? / В. П. Нерознак // Сравнительно-историческое изучение языков разных семей. Теория лингвистической реконструкции. – М., 1988. – С. 26-43.
9. Одри Ж. Современное индоевропейское сравнительно-историческое языкознание / Ж. Одри // Новое в лингвистике. – 1988. – № 21. – С. 24-121.
10. Пизани В. К индоевропейской проблеме / В. Пизани // Вопросы языкознания. – 1966. – № 4. – С. 3-21.
11. Рождественский Ю. В. О лингвистических универсалиях / Ю. В. Рождественский // Вопросы языкознания. – 1968. – № 2. – С. 3-13.
12. Семереньи О. Введение в сравнительное языкознание / Освальд Семереньи. – М. : Едиториал УССР, 2002. – 400 с.
13. Серебренников Б. А. О лингвистических универсалиях / Б. А. Серебренников // Вопросы языкознания. – 1972. – № 2. – С. 3-16.
14. Слюсарева Н. А. Проблемы лингвистической семантики / Н. А. Слюсарева // Вопросы языкознания. – 1973. – № 5. – С. 13-23.
15. Трубачёв О. Н. Труды по этимологии / О. Н. Трубачёв. – М. : Языки славян. культуры, 2004– Т. 1. – 2004. – 798 с.
16. Ульманн С. Семантические универсалии / С. Ульманн // Новое в лингвистике. – 1970. – № 5. – С. 250-299.
17. Kronasser H. Handbuch der Semasiologie / H. Kronasser – Heidelberg: Carl Winter, 1952 – 204 s.

Cite this article as (APA Style):

Sytaniak, R (2020). Types and ways of semantic changes in linguistics of the 1990 s – beginning of the xxi century. *International Multidisciplinary Scientific Journal “ASTRAEA”*, 1(1), *–*. doi: 10.34142/astraea.2020.1.1.08

